

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (seitsmes koda)

24. märts 2023*

Eelotsusetaotlus – Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 99 – Võõrtöötajad – Töötus – Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping – Sotsiaalkindlustus – Artikkel 30 – Töötushüvitise saamise õiguse kindlaksmääramine – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – Artikli 65 lõige 2 – Liikmesriigi kodanik, kes töötab Ühendkuningriigis – Tema töölepingu lõpetamine pärast Ühendkuningriigi väljaastumist ja väljaastumislepingus sätestatud üleminekuperioodi lõppu – Selle kodaniku õigus saada töötushüvitist selle liikmesriigi õigusaktide alusel, kuhu ta tagasi pöördub

Kohtuasjas C-30/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Administrativen sad Veliko Tarnovo (Veliko Tarnovo halduskohus, Bulgaaria) 20. detsembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. jaanuaril 2022, menetluses

DV

versus

Direktor na Teritorialno podelenie na Natsionalnia osiguritelen institut – Veliko Tarnovo,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president M. L. Arastey Sahún ning kohtunikud F. Biltgen (ettekandja) ja N. Wahl,

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Bulgaaria valitsus, esindajad: M. Georgieva, T. Mitova ja E. Petranova,
- Tšehhi valitsus, esindajad: O. Serdula, M. Smolek ja J. Vlácil,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

– Euroopa Komisjon, esindajad: D. Martin ja N. Nikolova,

arvestades vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 99 pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi põhistatud määrusega,

on teinud järgmise

määruse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada 24. jaanuaril 2020 Brüsselis (Belgia) ja Londonis (Ühendkuningriik) allkirjastatud ning 1. veebruaril 2020 jõustunud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (ELT 2020, L 29, lk 7; edaspidi „väljaastumisleping“) artikleid 30 ja 31 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EL) nr 465/2012 (ELT 2012, L 149, lk 4)) (edaspidi „määrus nr 883/2004“) artikli 65 lõiget 2.
- 2 Taotlus on esitatud DV ja Direktor na Teritorialno podelenie na Natsionalnia osiguritelen institut – Veliko Tarnovo (Veliko Tarnovo riikliku sotsiaalkindlustusasutuse piirkondliku osakonna juhataja, Bulgaaria) vahelises kohtuvaidluses seoses viimase keeldumisega määrata DV-le töötushüvitis, sest 29. märtsil 2021 lõppes tema töösuhe Ühendkuningriigis.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Väljaastumisleping

- 3 Väljaastumisleping kiideti Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse nimel heaks nõukogu 30. jaanuari 2020. aasta otsusega (EL) 2020/135 (ELT 2020, L 29, lk 1).
- 4 Väljaastumislepingu preambuli kuuendas lõigus on märgitud:
„Tunnistades, et vaja on ette näha [Euroopa L]iidu kodanike ja [Suurbritannia ja Põhja-Iiri] Ühendkuningriigi kodanike ning nende pereliikmete vastastikune kaitse, kui nad on kasutanud vaba liikumise õigust enne käesolevas lepingus sätestatud kuupäeva, ning tagada, et nende käesolevast lepingust tulenevad õigused on kohtulikult kaitstavad ja tuginevad mittediskrimineerimise põhimõttele; tunnistades ka seda, et sotsiaalkindlustusperioodidest tulenevad õigused peaksid olema kaitstud“.
- 5 Väljaastumislepingu artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas lepingus käsitatakse kõiki käesoleva lepingu alusel kohaldatava liidu õiguse sätetes esitatud viiteid liikmesriikidele ja liikmesriikide pädevatele asutustele viidetena, mis hõlmavad ka Ühendkuningriiki ja selle pädevaid asutusi, välja arvatud juhul, kui neis sätetes käsitletakse:

[...]“.

- 6 Väljaastumislepingu artikli 10 lõike 1 punkt a on sõnastatud järgmiselt:

„Ilma et see piiraks III jaotise kohaldamist, kohaldatakse käesolevat osa järgmiste isikute suhtes:

a) liidu kodanikud, kes kooskõlas liidu õigusega elavad Ühendkuningriigis enne üleminekuperioodi lõppu ja kes jäävad sinna elama ka üleminekuperioodi möödudes“.

- 7 Väljaastumislepingu teise osa III jaotis „Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine“ sisaldab artikleid 30–36.

- 8 Väljaastumislepingu artikli 30 lõigetes 1–4 on ette nähtud:

„1. Käesolevat jaotist kohaldatakse järgmiste isikute suhtes:

a) liidu kodanikud, kelle suhtes kohaldatakse üleminekuperioodi lõpus Ühendkuningriigi õigusnorme, samuti nende pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud;

[...]

c) üleminekuperioodi lõpus Ühendkuningriigis elavad liidu kodanikud, kelle suhtes kohaldatakse mõne liikmesriigi õigusnorme, samuti nende pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud;

[...]

e) punktides a–d nimetatud isikud, kes on:

i) liidu kodanikud, kes tegutsevad üleminekuperioodi lõpus Ühendkuningriigis töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjana ja kelle suhtes kohaldatakse [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel mõne liikmesriigi õigusnorme, samuti nende pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud, [...]

[...]

2. Lõikes 1 viidatud isikud on kaetud seni, kui nad on katkematult ühes nimetatud lõikes sätestatud olukorras, mis hõlmab korraga nii konkreetset liikmesriiki kui ka Ühendkuningriiki.

3. Käesolevat jaotist kohaldatakse ka selliste isikute suhtes, kes ei kuulu või kes enam ei kuulu käesoleva artikli lõike 1 punktide a–e alla, kuid kuuluvad käesoleva lepingu artikli 10 alla, samuti nende pereliikmete ja nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes.

4. Lõikes 3 osutatud isikud on kaetud seni, kuni neil säilib õigus elada vastuvõtvast riigis käesoleva lepingu artikli 13 alusel või õigus töötada oma töökohariigis käesoleva lepingu artikli 24 või 25 alusel.“

- 9 Väljaastumislepingu artikli 31 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Käesoleva jaotisega hõlmatud isikute suhtes kohaldatakse [ELTL] artiklis 48, [määruses nr 883/2004] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu [16. septembri 2009. aasta] määruses (EÜ) nr 987/2009[, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide

koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1),] sätestatud õigusnorme ja eesmäärke.“

10 Väljaastumislepingu artikli 32 lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Järgmisi reegleid kohaldatakse järgmistes olukordades käesolevas artiklis sätestatud ulatuses nende isikute suhtes, kelle suhtes ei ole kohaldatud või enam ei kohaldata artiklit 30:

a) käesoleva jaotise alusel on kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodidele või elamisperioodidele tuginemise ja nende liitmise, sealhulgas sellistest perioodidest kooskõlas [määrusega nr 883/2004] tulenevatele õigustele ja kohustustele tuginemise eesmärgil kindlustatud järgmised isikud:

i) liidu kodanikud, [...] kelle suhtes on enne üleminekuperioodi lõppu kohaldatud Ühendkuningriigi õigusnorme, ning samuti nende pereliikmed ja nende ülalpidamisel olnud isikud;

[...]

perioodide liitmisel võetakse kooskõlas [määrusega nr 883/2004] arvesse nii enne kui ka pärast üleminekuperioodi lõppu tekkinud perioode“.

11 Väljaastumislepingu artiklis 126 on sätestatud:

„Ülemineku- või rakendusperiood algab käesoleva lepingu jõustumise kuupäeval ja lõpeb 31. detsembril 2020.“

Määrus nr 883/2004

12 Määruse nr 883/2004 artikli 1 punktis j on mõiste „elukoht“ määratletud kui koht, kus isik tavaliselt elab.

13 Määruse III jaotise 6. peatükk „Töötushüvitised“ sisaldab artikleid 61–65a.

14 Nimetatud määruse artiklis 61 „Erieeskirjad kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide liitmise kohta“ on sätestatud:

„1. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusaktide kohaselt sõltub hüvitiste saamise õiguse omandamine, säilitamine, taastamine või kestus kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide täitumisest, peab vajalikul määral arvesse võtma teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode, nii nagu need oleksid täitunud tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel.

Kui kohaldatavate õigusaktide alusel tekib õigus hüvitisele kindlustusperioodide täitumisel, ei võeta arvesse teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode, välja arvatud juhul, kui neid perioode oleks käsitatud kindlustusperioodidena, kui need oleksid täitunud kohaldatavate õigusaktide alusel.

2. Välja arvatud artikli 65 lõike 5 punktis a osutatud juhtudel, kohaldatakse käesoleva artikli lõiget 1 tingimusel, et asjaomasel isikul on vastavalt õigusaktidele, mille alusel hüvitisi taotletakse, hiljuti täitunud:

- kindlustusperioodid, kui nimetatud õigusaktides nõutakse kindlustusperioode,
- töötamisperioodid, kui nimetatud õigusaktides nõutakse töötamisperioode, või
- füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodid, kui nimetatud õigusaktides nõutakse füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode.“

15 Sama määruse artikli 65 lõigetes 2 ja 5 on sätestatud:

„2. Täielikult töötu isik, kes oma viimase töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ajal elas muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik, ja kes elab jätkuvalt selles liikmesriigis või naaseb sellesse liikmesriiki, peab olema kättesaadav elukohajärgse liikmesriigi tööhõivetalitusele. Täielikult töötu isik võib lisaks olla kättesaadav viimase töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise liikmesriigi tööhõivetalitusele, ilma et see piiraks artikli 64 kohaldamist.

[...]

5. a) Lõike 2 esimeses ja teises lauses osutatud töötu isik saab hüvitisi kooskõlas elukohajärgse liikmesriigi õigusaktidega, nagu oleks neid tema suhtes kohaldatud tema viimase töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ajal. Nimetatud hüvitisi maksab elukohajärgne asutus.

[...]“.

Bulgaaria õigus

16 Sotsiaalkindlustusseadustiku (Kodeks za sotsialno osiguriavane) (DV nr 77, 16.9.2021; edaspidi „KSO“) artikli 54a lõikes 1 on sätestatud:

„Töötushüvitisele on õigus isikutel, kelle eest on vähemalt 12 kuul kindlustuse lõpetamisele eelneva viimase 18 kuu jooksul tehtud kohustusliku kindlustuse sissemaksed fondi „Töötus“ ja kes:

1. on tööhõiveametis töötuna arvele võetud;
2. kellel ei ole tekkinud õigust vanaduspensionile Bulgaaria Vabariigis ega mõnes muus riigis või kes ei saa vähendatud vanaduspensionini vastavalt artiklile 68a ega kutsepensionini vastavalt artiklile 168;
3. kes ei tegele palgatööga, mille suhtes kehtib käesoleva seadustiku või mõne muu riigi õigusnormide alusel kindlustuskohustus; see ei puuduta tööseadustiku [(Kodeks na truda)] artikli 114a lõikes 1 viidatud isikuid.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 DV on Bulgaaria kodanik. Alates 1. detsembrist 2014 kuni 29. märtsini 2021 töötas ta Ühendkuningriigis eri tööandjate juures sotsiaal- ja tervishoiuteenuste valdkonnas.
- 18 DV kasutas töötuna oma õigust ja taotles 2. aprillil 2021 Bulgaarias töötushüvitist KSO alusel. Oma taotluse põhjendamiseks esitas DV teatavad dokumendid, sealhulgas elukoha deklaratsiooni seoses määruse nr 883/2004 artikli 65 lõike 2 kohaldamisega. Lisaks vahetati Ühendkuningriigi ja Bulgaaria Vabariigi vahel DV olukorda käsitlevat teavet elektrooniliselt.
- 19 Bulgaaria töötuskindlustusamet jättis 18. augusti 2021. aasta otsusega selle taotluse rahuldamata põhjendusel, et DV-l Ühendkuningriigis kuni 29. märtsini 2021 täitunud kindlustusperioodidele ei järgnenud perioodi, mil Bulgaarias oleks olnud sõlmitud sotsiaalkindlustus. Selle asutuse sõnul ei ole väljaastumislepingu artikkel 30 kohaldatav, kuna Bulgaariasse tagasipöördumisega katkestas DV piiriülese olukorra, milles ta oli väljaastumislepingu artiklis 126 sätestatud üleminekuperioodi lõpul (edaspidi „üleminekuperiood“) ehk 31. detsembril 2020, ning seetõttu ei puudutanud tema olukord enam korraga liikmesriiki ja Ühendkuningriiki. Väljaastumislepingu artikli 32 kohta, mis käsitleb enne ja pärast üleminekuperioodi lõppu täitunud kindlustusperioodide liitmist, märkis see asutus lisaks, et DV-l ei ole Bulgaarias olnud töösuhet, mille lõppemise alusel saaks hinnata, kas ta vastab töötushüvitise saamise õigust reguleerivate Bulgaaria õigusnormide nõuetele.
- 20 DV esitas selle otsuse peale vaide, mille põhikohtuasja vastustaja jättis 27. septembril 2021 rahuldamata. Seejärel esitas DV rahuldamata jätmise otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Administrativen sad Veliko Tarnovole (Veliko Tarnovo halduskohus, Bulgaaria).
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on rahuldamata jätmise otsuse õiguspärasuse hindamine tingitud või koguni sõltuv sellest, kas määruse nr 883/2004 artiklites 61–65 sätestatud eeskirjad ja neid täpsustavad määruse nr 987/2009 sätted on põhikohtuasjas kõne all olevas olukorras kohaldatavad, võttes arvesse väljaastumislepingu artikli 31 lõiget 1, või kas selle lepingu artikkel 32 on kohaldatav üksnes asjaomaste perioodide liitmise eesmärgil.
- 22 Nimetatud kohus on seisukohal, et DV olukord ei vasta mitte nimetatud lepingu artikli 30 lõike 1 punktis c sätestatud tingimustele, mida peab asjakohaseks põhikohtuasja vastustaja, vaid artikli 30 lõike 1 punktis a ette nähtud tingimustele, mida kohaldatakse liidu kodanikele, kelle suhtes kehtivad üleminekuperioodi lõpus Ühendkuningriigi õigusaktid.
- 23 Väljaastumislepingu artikli 31 lõike 1 ja seega määruse nr 883/2004 sätete kohaldatavuse kohta täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasja vastustaja sõnul ei ole DV olukord selle lepingu artikli 30 lõikega 1 hõlmatud, kuna selle kohaldamine sõltub nimetatud lepingu artikli 30 lõikest 2, mille kohaselt on artikli 30 lõikes 1 osutatud isikud kaetud „seni, kui“ nad on katkematult ühes nimetatud lõikes sätestatud olukorras, mis hõlmab korraga nii konkreetset liikmesriiki kui ka Ühendkuningriiki. DV töötamise lõpetamine Ühendkuningriigis 29. märtsil 2021 lõpetas aga sellise olukorra.
- 24 Siinkohal soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas väljendit „seni, kui“ tuleb tõlgendada nii, et artikli 30 lõikes 1 osutatud isikud kuuluvad ühte selles sättes nimetatud olukordadest üksnes seni, kuni nad on selles olukorras, või nii, et võttes arvesse väljaastumislepingu asjaomaste sätete

loogikat ja selle lepingu eesmärki, kuuluvad need isikud jätkuvalt selle sätte kohaldamisalasse, kui nad on selles olukorras kogu üleminekuperioodi jooksul, mistõttu olukorra muutumine pärast seda ajavahemikku ei mõjuta selle sätte kohaldatavust.

- 25 Teise võimalusena soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas väljaastumislepingu artikli 30 lõige 3 võib olla põhikohtuasjas kohaldatav, kuna tema arvates on DV olukord hõlmatud selle lepingu artikli 10 lõike 1 punktiga a, millele see lõige 3 viitab. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas väljaastumislepingu artikli 30 lõikes 4 ette nähtud piirang välistab selle lõike 3 kohaldamise DV suhtes, kuna tal ei ole pärast töösuhte lõppemist enam Ühendkuningriigis elamise õigust, või puudutab see piirang pärast üleminekuperioodi lõppu riigis elamise või töötamise õiguse olemasolu, ilma et oleks asjakohane hetk, millal see õigus pärast üleminekuperioodi lõppu lõppes.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Administrativen sad Veliko Tarnovo (Veliko Tarnovo halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [väljaastumislepingu] artikli 30 lõiget 2 koostoimes artikli 30 lõike 1 punktiga a tuleb tõlgendada nii, et viimati nimetatud sättes viidatud isikud on lepingu artikli 31 lõike 1 isikulise kohaldamisalaga hõlmatud juhul, kui nad olid kogu üleminekuperioodi vältel katkematult ühe ja sama liikmesriigi kodanikud ja samal ajal olid nende suhtes kohaldatavad Ühendkuningriigi õigusnormid, või tuleb viidatud sätet tõlgendada nii, et lepingu artikli 30 lõike 1 punktis a nimetatud isikud on artikli 31 lõikega 1 hõlmatud vaid juhul, kui nad üleminekuperioodi lõpus ja/või pärast selle lõppu tegutsesid Ühendkuningriigis töötajana?
 2. Kas [väljaastumislepingu] artikli 30 lõiget 2 koostoimes artikli 30 lõike 1 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et viimati nimetatud sättes viidatud isikud on lepingu artikli 31 lõikega 1 hõlmatud juhul, kui nad elasid Euroopa Liidu kodanikena kogu üleminekuperioodi vältel katkematult Ühendkuningriigis ja samal ajal olid nende suhtes kogu üleminekuperioodi vältel kuni selle lõpuni kohaldatavad üheainsa liikmesriigi õigusnormid, või tuleb viidatud sätet tõlgendada nii, et lepingu artikli 30 lõike 1 punktis c nimetatud isikud ei ole artikli 31 lõikega 1 hõlmatud, kui nad on pärast üleminekuperioodi lõppu oma elukohast Ühendkuningriigis loobunud?
 3. Kas juhul, kui [väljaastumislepingu] artikli 30 lõike 2 sätetele koostoimes artikli 30 lõike 1 punktidega a ja c antud tõlgendusest tuleneb, et viidatud sätted ei ole põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavad, kuna Euroopa Liidu kodanik on pärast üleminekuperioodi lõppu oma elukohast loobunud, tuleb lepingu artikli 30 lõiget 4 koostoimes lõikega 3 tõlgendada nii, et vastuvõtvas riigis või töökohariigis elavad või töötavad isikud ei ole artikli 31 lõikega 1 enam hõlmatud, kui nende õiguslik staatus töölepingu alusel töötava isikuna (töötaja) on lõppenud, mistõttu on nad riigis elamise õiguse kaotanud ja töökohariigist või vastuvõtvast riigist pärast üleminekuperioodi lõppu lahkunud, või tuleb viidatud sätteid tõlgendada nii, et [sama lepingu] artikli 30 lõikes 4 sätestatud piirang puudutab riigis elamise ja töötamise õigust, mida on kasutatud pärast üleminekuperioodi lõppu, ilma et oleks oluline, millal õigused – juhul kui need pärast üleminekulõppu veel olemas olid – lõppesid?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 27 Esmalt palus eelotsusetaotluse esitanud kohus lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõikes 1 ette nähtud eelotsuse kiirendatud menetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendab oma taotlust sellega, et alates töötamise lõpetamisest Ühendkuningriigis puudub DV-l sissetulek ja et võib juhtuda, et tal tuleb esitada selles riigis töötushüvitise nõue sealsetes õigusaktides ette nähtud tähtjaks ja seal sätestatud tingimustel.
- 28 Olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, jättis Euroopa Kohtu president 25. veebruari 2022. aasta otsusega selle taotluse rahuldamata esiteks põhjusel, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et ei õigussubjektide pelk huvi, ükskõik kui oluline ja õiguspärane see ka poleks, saada võimalikult kiiresti teada neile liidu õigusest tulenevate õiguste ulatus ega ka see, et põhikohtuasi on majanduslikult või sotsiaalselt tundlik, ei tähenda, et seda kohtuasja tuleks menetleda lühikese aja jooksul kodukorra artikli 105 lõike 1 tähenduses (Euroopa Kohtu presidendi 27. veebruari 2019. aasta kohtumäärus M.V. jt, C-760/18, ei avaldata, EU:C:2019:170, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika), ning teiseks põhjusel, et seoses DV võimaliku vajadusega esitada Ühendkuningriigis töötushüvitise nõue ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustanud, milline on selle riigi õigusnormides selleks ette nähtud tähtaeg, ega selgitanud põhjusi, miks DV ei saa seda nõuet esitada enne, kui Euroopa Kohus on teinud otsuse käesoleva eelotsusetaotluse kohta.
- 29 Seejärel saatis Euroopa Kohus 30. septembril 2022 sellele kohtule teabenõude, milles palus selgitada, milline oli DV elukohariik määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti j ja artikli 65 lõike 2 tähenduses ajavahemikul 1. detsembrist 2014 kuni 29. märtsini 2021, mil DV töötas Ühendkuningriigis.
- 30 Nimetatud kohus vastas 11. oktoobril 2022, et kogu selle ajavahemiku jooksul oli DV elukohariik Ühendkuningriik, nagu nähtub nii selle riigi ja Bulgaaria Vabariigi vahelisest elektroonilisest teabevahetusest kui ka DV poolt seoses määruse nr 883/2004 artikli 65 lõike 2 kohaldamisega esitatud elukoha deklaratsioonist.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 31 Kodukorra artikli 99 kohaselt võib Euroopa Kohus, kui eelotsuse küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust, igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.
- 32 Käesolevas kohtuasjas on selle sätte kohaldamine põhjendatud.
- 33 Sissejuhatuses väärrib meeldetuletamist, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades ei pea Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral mitte ainult ümber sõnastama, vaid võtma arvesse ka neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimuses viidanud (12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus RegioJet, C-57/21, EU:C:2023:6, punkt 92 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 34 Käesoleval juhul puudutavad esitatud küsimused üksnes väljaastumislepingu artiklite 30 ja 31 tõlgendamist ning nende eesmärk on kindlaks teha, kas need on kohaldatavad sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus isik, kes on mitu aastat töötanud Ühendkuningriigi territooriumil, pöördub pärast üleminekuperioodi lõppu tagasi Bulgaariasse ja taotleb selles liikmesriigis töötushüvitist.
- 35 Siinkohal tuleneb lepingu preambuli kuuendast lõigust, et vaja on ette näha vastastikune kaitse liidu kodanikele ja Ühendkuningriigi kodanikele, kes on kasutanud vaba liikumise õigust enne selles lepingus sätestatud kuupäeva, eelkõige mis puudutab sotsiaalkindlustusperioodidest tulenevaid õigusi.
- 36 Lisaks on väljaastumislepingu artikli 7 lõikes 1 täpsustatud, et lepingus käsitatakse kõiki selle lepingu alusel kohaldatava liidu õiguse sätetes esitatud viiteid liikmesriikidele ja liikmesriikide pädevatele asutustele viidetena, mis hõlmavad ka Ühendkuningriiki ja selle pädevaid asutusi, välja arvatud mõned erandid.
- 37 Sellest tuleneb, et väljaastumislepingu eesmärk ei ole luua liidu õigusest sõltumatuid õigusi, vaid kaitsta õigusi, mida kasutatakse liidu õiguse alusel enne üleminekuperioodi lõppu, muutes selles lepingus osutatud liidu õiguse sätted kohaldatavaks lepingus määratletud olukordade suhtes, mis hõlmavad Ühendkuningriigi kodanikke, õigusakte või territooriumi.
- 38 Täpsemalt on väljaastumislepingu artikli 31, mis kuulub lepingu teise osa III jaotisesse „Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine“, lõikes 1 ette nähtud, et nimetatud jaotisega hõlmatud isikute suhtes kohaldatakse määruses nr 883/2004 sätestatud õigusnorme ja eesmäärke.
- 39 Sellest järeldub, et enne kui analüüsida, kas väljaastumislepingu sätted võivad olla kohaldatavad sellisele olukorrale, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tuleb kindlaks teha, kas määruse nr 883/2004 sätted, millele DV tugineb, oleksid olnud tema suhtes kohaldatavad sõltumata Ühendkuningriigi liidust väljaastumisest või asjaolust, et ta töötas selles riigis, mitte liidu liikmesriigis. Kui see nii ei oleks, siis puuduks DV poolt Ühendkuningriigis töötamise ajal selle määruse alusel omandatud õigus, mida väljaastumislepinguga kaitsta tuleks.
- 40 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest esiteks, et Bulgaaria töötuskindlustusasutus keeldus DV-le töötushüvitise maksimisest põhjendusel, et pärast seda, kui DV-l olid täitunud kindlustusperioodid Ühendkuningriigis selle riigi territooriumil töötamise alusel, naasis ta Bulgaariasse, kus ta taotles hüvitisi, ilma et ta oleks selle liikmesriigi territooriumil töötanud või et tal oleks seal täitunud kindlustusperioode. Teiseks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et väljaastumislepingu artikli 31 lõike 1 kohaselt sõltub selle keeldumisotsuse õiguspärasus sellest, kas määruse nr 883/2004 artiklite 61–65a sätted on kõnealustel asjaoludel kohaldatavad.
- 41 Siinkohal tuleb meenutada, et selle määruse artikli 61 lõikes 1 on muu hulgas ette nähtud, et selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusaktide kohaselt sõltub töötushüvitise saamise õiguse omandamine kindlustusperioodide täitumisest, peab vajalikul määral arvesse võtma teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioode, nii nagu need oleksid täitunud tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel. Artikli 61 lõikest 2 tuleneb siiski, et välja arvatud artikli 65 lõike 5 punktis a osutatud juhtudel, kohaldatakse artikli 61 lõiget 1 tingimusel, et asjaomasel isikul on vastavalt õigusaktidele, mille alusel hüvitisi taotletakse, hiljuti täitunud kindlustusperioodid, kui nimetatud õigusaktides neid nõutakse.

- 42 Kuna KSO artikli 54a lõikest 1 tuleneb, et Bulgaaria õigusaktid seavad töötushüvitise saamise õiguse omandamise sõltuvusse kindlustusperioodide täitumisest, ja kuna DV-1 ei olnud neid Bulgaariasse naasmisel täitunud, saab ta järelikult taotleda töötushüvitist määruse nr 883/2004 alusel teises riigis, käesoleval juhul Ühendkuningriigis, täitunud kindlustusperioodide liitmise teel üksnes juhul, kui tema olukord vastab olukorrale, millele on viidatud selle määruse artikli 65 lõike 5 punktis a koostoimes artikli 65 lõikega 2.
- 43 Nimetatud määruse artikli 65 lõike 2 esimeses lauses on sätestatud, et täielikult töötu isik, kes oma viimase töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ajal elas muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik ja kes elab jätkuvalt selles liikmesriigis või naaseb sellesse liikmesriiki, peab olema kättesaadav elukohajärgse liikmesriigi tööhõivetalitusele. Selline isik saab vastavalt artikli 65 lõike 5 punktile a töötushüvitisi kooskõlas elukohajärgse liikmesriigi õigusaktidega, nagu oleks neid tema suhtes kohaldatud tema viimase töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ajal. Nimetatud hüvitisi maksab elukohajärgne asutus.
- 44 Käesoleva kohtumääruse punktides 29 ja 30 mainitud teabetaotlusele saabunud vastusest, mille andis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses ainsana pädev hindama tema menetluses oleva vaidluse asjaolusid (vt selle kohta 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Fossil (Gibraltar), C-705/20, EU:C:2022:680, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika), nähtub aga selgelt, et kogu ajavahemiku vältel, mil DV töötas Ühendkuningriigi territooriumil, elas ta määruse nr 883/2004 artikli 1 punkti j ja artikli 65 lõike 2 tähenduses selles riigis, mis oli viimati nimetatud sätte tähenduses pädev riik. Alles pärast töötamise lõpetamist pöördus DV tagasi Bulgaariasse, et taotleda töötushüvitist selle liikmesriigi pädevalt asutuselt.
- 45 Sellest järeldub, et käesoleva kohtumääruse punktis 39 sõnastatud sissejuhatavale küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 883/2004 artikli 65 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav olukorras, kus isik taotleb töötushüvitist selle liikmesriigi pädevalt asutuselt, kus tal ei ole täitunud kindlustus-, töötamis- ega füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode ja mille territooriumile ta naaseb pärast kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodi, mis on täitunud teises riigis, kus ta kogu kõnealuse ajavahemiku jooksul selle sätte tähenduses elas.
- 46 Arvestades sellele sissejuhatavale küsimusele antud vastust, ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vaja vastata.

Kohtukulud

- 47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EL) nr 465/2012) artikli 65 lõiget 2

tuleb tõlgendada nii, et

see ei ole kohaldatav olukorras, kus isik taotleb töötushüvitist selle liikmesriigi pädevalt asutuselt, kus tal ei ole täitunud kindlustus-, töötamis- ega füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode ja mille territooriumile ta naaseb pärast kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodi, mis on täitunud teises riigis, kus ta kogu kõnealuse ajavahemiku jooksul selle sätte tähenduses elas.

Allkirjad